

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR
PRZEMOCY W RODZINIE NA LATA 2012 – 2015**

1. Wstęp

PRZEMOC W RODZINIE TO ZAMIERZONE I WYKORZYSTUJĄCE PRZEWAGĘ SIŁ DZIAŁANIE PRZECIW CZŁONKOWI RODZINY, NARUSZAJĄCE PRAWA I DOBRA OSOBISTE, POWODUJĄCE CIERPIENIE I SZKODY

Z badań dotyczących rodziny, a także obserwacji życia społecznego wiadomo że ludzie bardzo niechętnie przyznają się do przemocy wewnątrz rodziny.

W Polsce trudno jest określić dokładnie skalę tego zjawiska. Co roku zgłasza się zaledwie kilkanaście tysięcy spraw o znęcanie nad rodziną, w tym samym czasie policja rejestruje około miliona awantur domowych do których jest wzywana.

Przemoc w rodzinie charakteryzuje to, że:

- jest intencjonalna – przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary,
- siły są nierówne – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Sprawca jest silniejszy a ofiara słabsza,
- narusza prawa i dobra osobiste – sprawca wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.),
- powoduje cierpienie i ból – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody. Doświadczenie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Powszechnie przemoc traktowana jest jako akt godzący w osobistą wolność jednostki przyczyniający się do jej fizycznej, a także psychicznej szkody, wykraczające poza społeczne zasady wzajemnych relacji i zmuszanie jej do

zachowań niezgodnych z własną wolą. Przemoc upokarza, wywołuje cierpienie, rodząc tym samym nienawiść i pragnienie odwetu.

Przemoc pojmowana jest także jako wywieranie wpływu na innych ludzi, w wyniku którego ich aktualny poziom rozwoju somatycznego i duchowego jest mniejszy niż potencjalny poziom tego rozwoju.

Można wyodrębnić różne rodzaje przemocy:

1. Przemoc fizyczna – bicie, znęcanie się, głodzenie, zamykanie, kopanie, policzkowanie, szarpanie, duszenie, ciągnięcie za włosy, rzucanie przedmiotami, ale także używanie niebezpiecznych narzędzi lub grożenie ich użyciem, zadawanie bólu;
2. Przemoc psychiczna – sprawowanie przez sprawcę przemocy psychicznej kontroli nad ofiarą, np. straszenie zabójstwem, użyciem przemocy, zabranie dzieci, niszczenie lub grożenie zniszczeniem rzeczy, upokarzanie, używanie wulgarnych słów, mówienie kobiecie że jest do niczego, że jest brzydka, głupia, chora psychicznie, że nikt jej nie chce, że bez sprawcy sobie nie poradzi;
3. Przemoc seksualna – zmuszanie do odbywania stosunku lub poddania się innym zachowaniom seksualnym, a także wymuszanie współżycia w nieakceptowanej formie. Przemoc seksualna jest często przez ofiary molestowania ukrywana, co w znacznym stopniu utrudnia udzielenie im pomocy;
4. Przemoc finansowa (ekonomiczna) – np. utrzymanie kobiety w całkowitej zależności finansowej, zakazywanie jej pracy zawodowej, nie dawanie wystarczającej ilości pieniędzy na prowadzenie domu;
5. Przemoc polegająca na osaczaniu – np. ciągłe chodzenie za kimś, dzwonienie do niego w celu wyrządzenia mu krzywdy lub zastraszenia;
6. Przemoc w wymiarze społecznym – zakazywanie osobie kontaktów z rodziną, przyjaciółmi, zabranianie jej wychodzenia z domu, upokarzanie jej w miejscach publicznych.

Ofiarami przemocy w rodzinie są najczęściej kobiety (58%) oraz dzieci do lat 13 (24%). Natomiast sprawcami przemocy są głównie mężczyźni (96%) będący często pod wpływem alkoholu. Niektóre badania wskazują, że 40% partnerów znęcających się nad rodziną to osoby uzależnione od alkoholu. Prawdopodobieństwo wystąpienia aktów przemocy w rodzinach alkoholowych jest ponad dwukrotnie większe niż w pozostałych.

Stosowanie przemocy prowadzi do niskiej samooceny, poczucia bezsilności i bezradności, ciągłego niepokoju, depresji, chorób związanych ze stresem. Szczególnie dramatyczne konsekwencje przemocy zauważa się u dzieci. Powoduje ona bowiem w ich psychice nieodwracalne skutki, które mogą dać znać o sobie dopiero w życiu dorosłym.

Prawo ściga sprawców przestępstw przeciwko osobom bliskim za:

art. 191 § 1 k.k. – kto stosuje przemoc wobec osoby lub groźbą bezprawną w celu zmuszenia innej osoby do określonego działania, zaniechania lub znoszenia – podlega karze pozbawienia wolności do lat 3 (ścigane z urzędu)*.

art. 197 § 1 k.k. – kto przemocą lub groźbą bezprawną lub podstępem doprowadza inną osobę do obcowania płciowego, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12 (ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego)**.

art. 207 § 1 k.k. – kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny – podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5 (ścigane z urzędu)*.

art. 209 § 1 k.k. – kto uporczywie uchyla się od wykonywania ciążącego na nim z mocy ustawy lub orzeczenia sądowego obowiązku opieki przez niełożenie na utrzymanie osoby najbliższej lub innej osoby i przez to naraża ją na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych – podlega

grzywnie, karze ograniczenia albo pozbawienia wolności do lat 2 (ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego)**.

* ściganie z urzędu polega na tym, że prokurator i policja prowadzą postępowanie niezależnie od woli i zgody osoby pokrzywdzonej. Wycofanie skargi lub odmowa zeznań nie jest podstawą do umorzenia postępowania, jeśli istnieje uzasadnione przypuszczenie, że popełniono przestępstwo.

** ściganie na wniosek polega na tym, że bez wniosku osoby pokrzywdzonej postępowanie w danej sprawie nie może być wszczęte.

Konieczne jest podjęcie działań zmierzających w kierunku edukacji społecznej dostarczającej wiedzy o zjawisku przemocy i sposobach radzenia sobie z problemem. Niezbędne jest również zapewnienie profesjonalnej pomocy interwencyjnej i terapeutycznej zarówno sprawcom jak i ofiarom przemocy, ze szczególnym uwzględnieniem krzywdzonych dzieci.

2. Metodologia programu.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2012 – 2015 został opracowany w korelacji z ustawą z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie /Dz. U. Nr 180 poz. 1493 z późn. zm/, ustawą z dnia 25 lutego 1964r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy /Dz. U. Nr 9 poz. 59 z późn. zm./, ustawą z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej /Dz. U. z 2009 r. Nr 175 poz. 1362/, Gminną Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Klimontów przyjętą uchwałą Rady Gminy w Klimontowie Nr XXV/188/2009 z dnia 30 stycznia 2009 r.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie skierowany jest przede wszystkim do: ofiar przemocy w rodzinie (w tym: dzieci, współmałżonków, partnerów w związkach nieformalnych, osób starszych, osób niepełnosprawnych), sprawców przemocy w rodzinie, świadków przemocy w rodzinie, przedstawicieli władz lokalnych, przedstawicieli instytucji służb pracujących z dziećmi (nauczyciele, pedagodzy, pracownicy socjalni, policjanci, pracownicy wymiaru sprawiedliwości, pracownicy służby zdrowia, księża).

Program został opracowany w oparciu o lokalną diagnozę problemu bazującą na wiedzy i doświadczeniu zawodowym Kierownika i pracowników socjalnych Ośrodka Pomocy Społecznej w Klimontowie oraz prowadzonej dokumentacji /2011 r./ przez zespół w składzie:

1. Grażyna Kwapińska – Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej
2. Anna Nawrocka – pracownik socjalny Ośrodka Pomocy Społecznej
3. Anna Zych – starszy pracownik socjalny, Ośrodka Pomocy Społecznej

3. Charakterystyka Gminy.

Gmina Klimontów położona w powiecie sandomierskim liczy 99 km² i składa się z 35 sołectw, z liczbą około 8688 mieszkańców.

Na terenie Gminy Klimontów znajduje się pięć Szkół Podstawowych, jedno Gimnazjum, oraz Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych / Liceum Profilowane, Technikum Handlowe i Mechaniczne, Liceum Ogólnokształcące oraz Zasadnicza Szkoła Zawodowa /, Przedszkole Samorządowe, Przedszkole Sióstr Imienia Jezus.

Instytucjonalną działalność na rzecz pomocy osobom i rodzinom będącym w trudnej sytuacji życiowej prowadzi Ośrodek Pomocy Społecznej w Klimontowie. Na obszarze gminy dotychczas nie działają organizacje pozarządowe realizujące zadania w tym zakresie.

4. Diagnoza problemu.

Z pomocy społecznej Ośrodka Pomocy Społecznej w Klimontowie w roku 2011 skorzystało rodziny, powodem przyznawania pomocy dla tych rodzin było:

Ubóstwo – 285

Bezrobocie – 208

Niepełnosprawność – 74

Długotrwała choroba – 146

Przemoc w rodzinie – 12

Ochrona macierzyństwa – 80

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych – 84

Alkoholizm – 11

Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego – 2

Kłeska żywiolowa lub ekologiczna – 241

Zdarzenie losowe – 5

Oraz z:

Świadczeń rodzinnych – 850

Funduszu alimentacyjnego - 56

Realizacja zadań własnych gminy przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Klimontowie roku 2011 przedstawiała się następująco:

Udzielanie schronienia – 0

Sprawianie pogrzebu – 0

Usługi opiekuńcze – 8

Zasiłki celowe na pokrycie wydatków w wyniku zdarzenia losowego – 5

Zasiłki celowe i pomoc w naturze – 262

Liczba dzieci korzystających z pomocy OPS / dzieci dożywiane w szkołach/-
543

Z obserwacji pracowników socjalnych oraz na podstawie analizy dokumentów a także biorąc pod uwagę powody przyznawania pomocy przez Ośrodek Pomocy Społecznej wynika że skala występowania zjawiska przemocy na przełomie ostatnich lat ma tendencję wzrostową . Przytoczone dane liczbowe dotyczące zjawiska przemocy, często łączące się z bezradnością w sprawach opiekuńczo- wychowawczych nie odzwierciedlają w pełni faktycznej skali problemu, ponieważ jest to temat wstydlivy, często zatajany, aż do chwili zaistnienia sytuacji drastycznych i bezpośredniej przemocy fizycznej.

Ośrodek Pomocy Społecznej w zakresie przeciwdziałania przemocy w różnych jej formach współpracuje z Policją, Sądem, Kuratorem Sądowym, placówkami szkolnymi , parafami oraz Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Współpraca dotyczy wymiany informacji, interwencji i wzajemnego wsparcia oraz uzupełnienie podejmowanych działań, a także bieżącego monitorowania problemu w środowiskach przez pracowników socjalnych w rejonach opiekuńczych. W przypadku zauważenia występowania w rodzinie problemu przemocy, pracownik socjalny sporządza dokumentację w postaci Niebieskiej Karty, w której osoba pokrzywdzona w sposób szczegółowy podaje okoliczności w jakich dochodzi do przemocy oraz kto jest jej sprawcą.

W okresie 2011 roku sporządzono 12 Niebieskie Karty z których w 7 rodzinach sprawowany był nadzór kuratorski w tym jeden na wniosek pracownika socjalnego.

Na terenie gminy funkcjonuje Punkt Pomocy dla Osób Uzależnionych od Alkoholu i ich Rodzin –Przemoc w Rodzinie , gdzie terapeuta udziela porad również dla osób współ uzależnionych i członków rodzin alkoholików, bo w przeważającej części w tych środowiskach występuje przemoc (w różnych aspektach – fizyczna, psychiczna, zaniedbania), a sprawcy przemocy najczęściej wywodzą się z grona osób uzależnionych od alkoholu.

Z ustaleń wywiadów środowiskowych i spostrzeżeń pracowników socjalnych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Klimontowie generalnie wynika że zjawisko przemocy na terenie gminy jest , i nie należy tego problemu bagatelizować , pozostawiać jako nieistniejącego albowiem sprawy związane z przemocą często jeszcze przez niektórych są skrywane , być może o wielu przypadkach pracownicy socjalni mogą nie mieć rozeznania. Najbardziej bolesna jest przemoc skierowana wobec dzieci, ale również często przemoc ta jest zatajana lub bagatelizowana. Rodziny dotknięte przemocą są bardzo niechętnie do rozpoczęcia procedury „Niebieskiej Karty”.

Wyniki pracy socjalnej pracowników socjalnych wskazują również na występowanie przemocy wobec osób starszych ze strony członków ich najbliższej rodziny.

Zjawisko przemocy w rodzinie w ostatnich latach jest traktowane jako ważny problem. Mimo że w relacjach międzyludzkich istniała ona od zawsze, o przemocy w rodzinie mówiono niewiele, jakby nie postrzegając jej jako poważnego zaburzenia w funkcjonowaniu rodziny. Takiego które prowadzi do poważnych naruszeń norm moralnych i prawnych, tragicznych skutków psychologicznych a w skrajnych przypadkach do poważnych okaleczeń czy innych tragedii.

Problem przemocy wymaga podjęcia szerokiego, zorganizowanego i zaplanowanego na wiele lat programu przeciwdziałania.

Zmniejszenie rozmiarów przemocy w polskich rodzinach i pomaganie ofiarom jest nadrzędnym celem, który powinien łączyć działania różnych instytucji i organizacji.

5.Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- 1) Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie-uchwała Nr 162/2006 Rady Ministrów z dnia 25 wrzesień 2006r.,
- 2) ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (D z .U .Nr 180,poz.1493 z p o z .z m.),
- 3) ustawa z dnia 25 lutego 1964r -Kodeks rodzinny i opiekuńczy. (D z . U .Nr 9, poz.59, z p ó ż n . zm.),
- 4) ustawa z dnia 6 czerwiec 1997r -Kodeks karny (D z . U . Nr 88, poz. 553 z p ó ż n . zm.),
- 5) ustawa z dnia 6 czerwiec 1997r -Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 z p ó ż n . zm.),
- 6) ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (D z . U . z 2009r. Nr 175, poz.1362, z p ó ż n . zm.)

7) Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Klimontów przyjęta uchwałą Rady Gminy Klimontów Nr XXV/188/2009 z dnia 30 I 2009 .

6. Cele programu

Celem głównym programu jest zwiększenie skuteczności działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Celami szczegółowymi będą:

1. Podejmowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy, uwrażliwianie na negatywne skutki stosowania przemocy.
2. Wsparcie i profesjonalna pomoc doradcza, terapeutyczna, socjalna rodzinom dotkniętym przemocą, a w szczególności dzieciom.
3. Zmniejszenie skali zjawiska przemocy.
4. Ochrona ofiar przemocy w rodzinie, w tym dzieci włącznie z możliwością oddzielenia dziecka od rodziców.
5. Zwiększenie dostępności pomocy oraz zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych.
6. Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy i sposobów radzenia sobie z tym problemem.
7. Poszerzanie wiedzy dotyczącej zjawiska przemocy i sposobów rozwiązywania tego problemu wśród dzieci, młodzieży i dorosłych.
8. Wspieranie ofiar przemocy w sytuacjach kryzysowych.
9. Ograniczenie występowania zachowań agresywnych wśród uczniów (ze szczególnym uwzględnieniem agresji słownej).
10. Zapewnienie możliwości profesjonalnego wsparcia dla ofiar i sprawców przemocy (porady psychologa, prawnika, podejmowanie interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy).
11. Współpraca z kuratorami, sądem rodzinnym, poradnią pedagogiczno-psychologiczną

12. Współpraca ze szkołami na terenie gminy /dyrektorami, pedagogiem szkolnym/.

13. Utworzenie zespołu interdyscyplinarnego ds. pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.

14. Doskonalenie zawodowe osób zajmujących się tematyką przeciwdziałania przemocy domowej.

Lp.	ZADANIA	PRZYKŁADOWE DZIAŁANIA	REALIZATOR
1.	Udzielanie pomocy oraz wsparcia dzieciom i rodzinom dotkniętym przemocą	-interwencja kryzysowa, -praca socjalna, -poradnictwo medyczne, pedagogiczne, prawne, socjalne -procedura Niebieskiej Karty	-Zespół Interdyscyplinarny, -Ośrodek Pomocy Społecznej w Klimontowie , -Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Zdrowia w Klimontowie , w Goźlicach -szkoły na terenie gminy, -Policja, -Sąd, -Prokuratura, Poradnia Pedagogiczno-Psychologiczna w Sandomierzu
2.	Ochrona przed dalszą przemocą	-odseparowanie sprawcy przemocy od ofiar, -zakaz kontaktowania się z osobami krzywdzonymi, - udzielanie schronienia osobom dotkniętym przemocą które są zmuszone do	-Zespół Interdyscyplinarny - Policja, -Sąd , -Prokuratura, -placówki działające na rzecz ofiar przemocy w rodzinie

		opuszczenia miejsca zamieszkania	
4.	Zapobieganie stosowaniu przemocy w rodzinie	-poradnictwo pedagogiczne, psychologiczne, prawne, rodzinne, socjalne -terapia	-Zespół Interdyscyplinarny, -Ośrodek Pomocy Społecznej w Klimontowie, -organizacje pozarządowe, -Kościół, -Policja, -Sąd, -Prokuratura, -szkoły, -wszyscy realizatorzy programu
5.	Zwiększenie skuteczności działań osób zobowiązanych i uprawnionych do przeciwdziałania przemocy	-szkolenia z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, -praca Zespołu Interdyscyplinarnego, -poradnictwo	-wszyscy realizatorzy programu
6.	Włączenie lokalnej społeczności w monitorowanie zjawisk związanych z występowaniem przemocy (uwrażliwienie społeczeństwa na skalę zjawiska i negatywne jego skutki)	-dyżury interwencyjne -działania prewencyjne -pogadanki -inne programy	-Zespół Interdyscyplinarny, -Policja, -szkoły, -lokalna społeczność, -Urząd Gminy Klimontów .

7. Przewidywane efekty realizacji programu:

- 1) zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie,
- 2) udzielanie profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie,
- 3) usprawnianie systemu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą.,

- 4) zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnej w sprawy przeciwdziałania przemocy,
- 5) zbudowanie systemu działań w zakresie pomocy rodzinom i osobom dotkniętym przemocą,
- 6) niwelowanie skutków zjawiska przemocy.

8. Budżet / przewidywane skutki finansowe/.

Źródłem finansowania zadań Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie będą środki finansowe z budżetu gminy, dotacje celowe oraz środki pozabudżetowe otrzymane lub pozyskiwane z innych źródeł.

9. Monitoring programu.

Wójt Gminy Klimontów sprawuje na bieżąco nadzór nad realizacją programu i podejmuje niezbędne działania zmierzające do osiągnięcia celów wyznaczonych w programie.

ZAŁĄCZNIKI:

- 1) wykaz placówek działających na rzecz ofiar przemocy w rodzinie-
załącznik Nr 1
- 2) wykaz placówek działających na rzecz sprawców przemocy w rodzinie-
załącznik Nr 2

Opracowanie:

Grażyna Kwapińska k-k OPS

Anna Nawrocka - pracownik socjalny

Anna Zych –starszy pracownik socjalny

Wykaz placówek działających na rzecz ofiar przemocy w rodzinie

**1. Stowarzyszenie na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
„NIEBIESKA LINIA” / zasięg ogólnokrajowy/**

tel. 022-499-37-33

2. Specjalistyczny Ośrodek dla Ofiar Przemocy w rodzinie MOPR /zasięg ogólnokrajowy/

Ul. 1-go Maja 196

25 – 729 Kielce

tel. 041-368-18-67

3. Schronisko dla Kobiet; Centrum Interwencji Kryzysowej /zasięg lokalny/

Ul. Urzędnicza 7 b

25 – 729 Kielce

tel. 041-366-48-47

4. Schronisko dla Kobiet Ofiar Przemocy – PCK /zasięg lokalny/

Ul. Olkuska 18

25 – 852 Kielce

tel. 041-345-90-66

5. Dom dla Matek z Małoletnimi Dziećmi i Kobiet w Cięży /zasięg lokalny/

Ul. Słoneczna 9

25 – 825 Kielce

tel. 041-354-50-59

7. Poradnia Leczenia Uzależnień /zasięg lokalny/

Ul. Karczówkowska 36

25 – 825 Kielce

tel. 041-345-56-65

8. Telefon Zaufania w sprawach kryzysowych /zasięg wojewódzki/

tel. 041-345-50-59

**9. Punkt Pomocy dla Osób Uzależnionych od Alkoholu i ich Rodzi –
Przemoc w rodzinach przy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów
Alkoholowych w Klimontowie**

tel . 015 8 66 10 06 wew.11

wtorek godz. 12³⁰ - 16³⁰

Załącznik nr 2

Gminnego Programu Przeciwdziałania
Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie

Wykaz placówek działających na rzecz sprawców przemocy w rodzinie

**1. Ośrodek Korekcyjno – Edukacyjny dla Osób Stosujących Przemoc
/zasięg lokalny/**

Ul. Wiśniowa

25 – 825 Kielce

tel. 041-362-89-73